

OBSERWACJA PONAD 110 MM ŻABY TRAWNEJ *RANA TEMPORARIA* LINNAEUS, 1758 W POLSCE

Żaba trawna (*Rana temporaria* L.) występuje pospolicie w całej Polsce [1, 4, 8], jednak w ostatnim czasie obserwuje się spadek liczebności populacji [10], co prawdopodobnie związane jest z postępującą urbanizacją i zanieczyszczeniem środowiska. Jest eurytypowym gatunkiem zasiedlającym tereny od wybrzeży morskich do ponad 2700 m n.p.m., o zasięgu rozciągniętym od północnej Hiszpanii po Ural [9].

i to one osiągają maksymalną długość ciała do 105 mm [8]. Jednak w literaturze odnajdujemy informacje o rzadkich osobnikach z rejonów alpejskich, które miały długość całkowitą ciała ok. 120 mm [6, 8].

W dniu 28.09.2012 na szlaku turystycznym Suche Rzeki prowadzącym z Zatwarnicy na Przełęcz Orłowicza w otulinie Bieszczadzkiego Parku Narodowego wykryta została samica żaby trawnej o długości cał-

Ryc. 1. Samica żaby trawnej (*Rana temporaria*) o długości 110,1 mm odnaleziona w dniu 28.09.2012 na szlaku turystycznym Suche Rzeki prowadzącym z Zatwarnicy na Przełęcz Orłowiczawie w otulinie Bieszczadzkiego Parku Narodowego (Fot. M. Kaczmarski 2012).

Ten ściśle lądowy płaz preferuje miejsca zacienione z dobrze rozwiniętą pokrywą roślinną. Występuje zazwyczaj w pobliżu różnego rodzaju zbiorników wodnych i cieków, zimuje zagrzebany w ich dnie lub na lądzie [1, 10]. Do rozrodu przystępuje chętnie w okresowych rozlewiskach, koleinach czy efemerycznych oczkach wodnych [8]. Samice są większe od samców

kowitej 110,1 mm (Ryc. 1) [11]. Znaleziony osobnik przebywał w roślinności na poboczu drogi, w pobliżu ujścia strumienia do przydrożnego rowu. Wysokość stanowiska to około 700 m n.p.m.

Występowanie płazów w tej części Bieszczadów na tle reszty kraju jest dobrze zbadane [2, 3, 7]. Żaba trawna zasiedla prawie 89% badanych kwadratów

w Dolinie Sanu pod Otrytem [3]. Jednak jej frekwencja jest niska i waha się w przedziale od 2 do 4,2% wszystkich znalezionych płazów (badania prowadzone w latach 2007 do 2009 na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego) [7]. Niska frekwencja może być skutkiem dość późno przeprowadzonego badania, tj. koniec kwietnia – koniec czerwca – czyli w okresie po godach i wiosennej agregacji osobników dorosłych w zbiornikach rozrodczych. Niemniej jednak czynnikiem limitującym występowanie płazów w obszarach górskich i wyżynnych jest brak dostępności zbiorników do rozrodu o odpowiednich warunkach termicznych wraz ze wzrastającą stromością stoków, która uniemożliwia zatrzymanie się wód opadowych [12]. Z drugiej strony to właśnie stosunkowo niewielka liczebność populacji i niskie zagęszczenie wpływa na ograniczenie konkurencji wewnątrzgatunkowej, co może prowadzić do osiągania większych rozmiarów ciała. Krótszy okres wegetacyjny i surowszy klimat na wyższych wysokościach wydłuża okres dojrzewania płciowego, co wpływa na osiąganie większych rozmiarów przez poszczególne osobniki. Jednocześnie większe samice produkują lepiej odżywione komórki jajowe. Przyspiesza to rozwój kijanek i wpływa na wielkość ciała osobników młodocianych po metamorfozie, co zwiększa przeżywalność [6]. Obecnie przyjętym było, iż żaba trawna osiąga maksymalną

wielkość ciała w Europie północnej, wzdłuż transektu przebiegającego na szerokości geograficznej 65°N [5, 11]. Zależność tą potwierdzają przypadki osobników 120 mm z obszaru Austrii [8] oraz Włoch – stanowisko na wysokości 1250 m n.p.m. [6]. Wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza zmienia się nie tylko gradient termiczny, ale wszystkie zasadnicze elementy klimatu, co ma również wpływ na rozmieszczenie, biologię i ekologię płazów [12]. Obserwacja opisana przez Milto i Bezman-Moseyko w 2015 r. [11] wskazują, że rzadkie osobniki żaby trawnej o wielkości powyżej 110 mm można znaleźć również w łagodniejszym klimacie, na bardziej południowych stanowiskach oraz mniejszej wysokości n.p.m.. Niestety wszystkie współczesne prace dotyczące płazów tego rejonu nie prezentują danych morfometrycznych, które mogłyby posłużyć jako materiał do bardziej wnikliwych porównań.

Podziękowania

Dla Krzysztofa Kolendy, Anny Marii Kubickiej i Piotra Tryjanowskiego za cenne wskazówki udzielone podczas przygotowania notatki.

Mikołaj Kaczmarek, Instytut Zoologii,
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
e-mail: traszka.com@gmail.com

Bibliografia

1. Berger L. 2000. Płazy i gady Polski – Klucz do oznaczania. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Poznań, 146 pp.
2. Błażuk J. 2004. Herpetofauna doliny Sanu pod Otrytem i terenów przyległych (Bieszczady Zachodnie). Część I. Płazy. Parki nar. Rez. Przyr. 23:581–606.
3. Błażuk J. 2009. Waloryzacja herpetofauny Doliny Sanu pod Otrytem i terenów przyległych w Bieszczadach Zachodnich. Słupskie Prace Biologiczne 6:19–31.
4. Głowaciński Z. 2003. Żaba trawna *Rana temporaria* Linnaeus, 1758. W: Głowaciński Z., Rafiński J. (red.). Atlas płazów i gadów Polski. Status – Rozmieszczenie – Ochrona. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa–Kraków, s. 76–77. Warszawa–Kraków, s. 59–63.
5. Gollmann G. 2014. A Guide to Amphibians and Reptiles of the USSR. Moscow, Prosveshchenie. 415 pp. In: Böhme [ed.], Handbuch der Reptilien und Amphibien Europas. Bd 5/III A: Froschlurche (Anura) III A (Ranidae I), pp. 305–437. AULA–Verlag, Wiebelsheim.
6. Guariano F.M., Di Gia I., Sindaco R. 2008. Age structure in a declining population of *Rana temporaria* from northern Italy. Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae 54:99–112.
7. Holly M. 2010. Monitoring stanu populacji płazów w Bieszczadzkim Parku Narodowym. Roczniki Bieszczadzkie 18:343–354.
8. Juszczuk W. 1987. Płazy i gady krajowe. Tom II Płazy. PWN, Warszawa. 384 pp.
9. Kuzmin, S., Ishchenko, V., Tuniyev, B., Beebe, T., Andreone, F., Nyström, P., Anthony, B.P., Schmidt, B., Ogrodowczyk, A., Ogielska, M., Bosch, J., Miaud, C., Loman, J., Cogalniceanu, D., Kovács, T., Kiss, I. 2016. *Rana temporaria*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T58734A86470817. Downloaded on 21 July 2016.
10. Majtyka T., Ogielska M. 2012. Żaby trawnej *Rana temporaria*. W: Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III. GIOŚ, Warszawa, s. 466–480.
11. Milto K.D., Bezman-Moseyko O.S. 2015. *Rana temporaria* (Common Frog). Maximum size. Herpetological Review 46:17–18.
12. Świerad J. 2003. Płazy i gady Tatr, Podhala, doliny Dunajca oraz ich ochrona. Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków.